

Ågård Efterskole

Selvevalueringsrapport 2006-2007

Realkompetencer

En opfølgning og uddybning af
selvevalueringsrapporten 2005-2006

Udarbejdet af:

Mette Sanggaard Schultz og Kirsten Storgaard

Ågård den 29. august 2007

Indholdsfortegnelse

Indholdsfortegnelse	1
Indledning.....	2
Værdigrundlag	3
Metode.....	3
Faglige kompetencer	4
Muligheden for udvikling af de faglige kompetencer.....	4
Faglighed og skolevalg.....	4
Niveaudeling	5
Vægtning af det faglige	5
Lektier	5
Lærere, undervisningsmetoder og fagligt udbytte.	5
Ikke-faglige kompetencer.....	5
Ansvarlighed.....	6
Samarbejde	6
Selvstændighed	7
Social kompetencer	7
Konklusion	8

Indledning

Sidste års selvevaluering havde ligeledes titlen ”Realkompetencer. Den tog sit udgangspunkt i en evaluering af faglighed, ansvarlighed, selvstændighed, samarbejde og social kompetence. Evalueringen, som er foretaget via et spørgeskema på skolens intranet, havde sit afsæt i de store linjer. Rapportens konklusion var som følger:

Baggrunden for selvevalueringen var ønsket om at sætte fokus på den praksis, der allerede er på skolen i forbindelse med elevernes kompetenceudvikling, inden nye elementer implementeres, som følge af deltagelsen i Efterskoleforeningens realkompetenceprojekt.

Overordnet set viser undersøgelsen, at såvel elever som forældre er rigtig godt tilfredse med skolens indsats, i forhold til udviklingen af både ikke-faglige og faglige kompetencer. For både den unge og forældrene var mulighederne for udvikling af såvel ikke-faglige som faglige kompetencer afgørende for valget af Ågård Efterskole, og i slutningen af året synes hovedparten af forventningerne at være indfrie.

Undersøgelsens resultater i sig selv, markerer således ikke i sig selv et behov for ændringer i skolens praksis, og vi kan således konstatere, at vi har et sikkert fundament, at bygge videre på i arbejdet med realkompetencer. Vi vil dog i fremtiden se på, om det er muligt for os at udvikle de faglige kompetencer endnu bedre end tilfældet er i dag. For ikke at famle i blinde, må vi dog først undersøge en række spørgsmål nærmere, som denne undersøgelse ikke formår at gøre tilstrækkelig rede for.

Dette arbejdes der videre med i skoleåret 2006-2007, hvor også Realkompetencer er overskriften for Ågård Efterskoles selvevaluering. Ideen er at afdække flere nuancer og dermed komme et spadestik dybere i forståelsen og udmøntningen af realkompetencebegrebet.

Dette års selvevaluering bygger således på kvalitative interviews, der gerne skulle kaste yderligere lys på realkompetenceudviklingen på Ågård Efterskole. Rapporten vil have sit fokus på forholdene omkring de faglige kompetencer, som generelt blev vurderet lidt mere forbeholdent end de øvrige kompetencer. De ikke-faglige kompetencer behandles mere kortfattet. Den første rapport indeholder en beskrivelse af det realkompetenceprojekt som skolen også i år har været deltager i, samt en praksisbeskrivelse. Det vil være opklarende for indholdet af denne evaluering, hvis læseren kender til disse afsnit.

Værdigrundlag

Af skolens værdigrundlag fremgår det, at "Livet betragtes som en værdifuld forpligtelse for hvert enkelt menneske til at bruge sit eget værd til gavn for sig selv og andre i fællesskabet". Dette indebærer at vi vil hjælpe og understøtte eleverne til at udvikle dette værd. Dette gøres blandt andet gennem udviklingen af den enkeltes kompetencer. Det gælder de faglige kompetencer og ikke mindst de ikke faglige kompetencer, der falder under områderne ansvarlighed, samarbejde, selvstændighed og sociale kompetencer.

Metode

Udgangspunktet for den forrige undersøgelse var de store træk. Målet var at få så mange som muligt til at svare anonymt på nogle overordnede spørgsmål omkring realkompetenceudviklingen på skolen. Disse overordnede spørgsmål blev besvaret af næsten alle elever og et rimelig stort antal forældre, hvorved svarene formodes at give et nogen lunde repræsentativt billede af "kundernes" indtryk og holdninger til emnet. Til gengæld var spørgsmålene så bredt formuleret, at mange af undersøgelsens resultater gav forskelligt rettede fortolkningsmuligheder.

De kvalitative interviews giver mulighed for at komme disse muligheder nærmere. Til gengæld kan man ikke være sikker på resultatets repræsentative sikkerhed. Dertil kommer, at vi selv har gennemført interviewene, hvilket naturligvis kan sætte begrænsninger på de deltagendes tilbøjelighed til at sige deres ærlige mening. Dertil kommer, at det ikke er nogen enkel opgave at udforme interviewguide, med gode spørgsmål, der giver relevante og præcise svar. Til sammen bør de to undersøgelser dog kaste et nogenlunde pålideligt lys over elever og forældres oplevelse af kompetenceudviklingen på Ågård Efterskole.

Interviewguiden er bygget op omkring to akser, der spørger henholdsvis til de fem forskellige realkompetencer og efterskolens forskellige "lærings-rum", inspireret af Ulla Ambrosius Madsens tankesæt.

Vi har gennemført i alt 4 interviews. To interviews med henholdsvis tidligere elever og deres forældre, samt to interviews med henholdsvis skolens nuværende (2006-07) andet års elever og deres forældre. Vi fandt det interessant at have begge slags elever og forældre repræsenteret. Interviewene blev gennemført med mellem 5-8 personer, som blev udvalgt tilfældigt, men med det kriterium at der var lige mange piger og drenge blandt eleverne, og at de havde boet i forskellige

lejligheder. De deltagende blev inviteret skriftligt. Kriteriet for deltagelse var at eleven samt mindst en forælder skulle deltage i hvert deres interview. Interviewene blev refereret detaljeret og interviewpersonerne blev lovet anonymitet i den efterfølgende rapport. Efter interviewene blev svarene samlet i en oversigt, som vedlægges denne rapport som bilag.

Faglige kompetencer

Muligheden for udvikling af de faglige kompetencer.

Det var kendetegnende for sidste års undersøgelse, at næsten alle mente, at der er gode muligheder for udviklingen af de ikke-faglige kompetencer på skolen. Vurderingen af mulighederne for udvikling af de faglige kompetencer var mere forbeholden, om end stadig overvejende positiv. Forældre og elever var stort set enige, med den lille afvigelse, at forældrene forholder sig mere positivt til udviklingen af de faglige kompetencer end deres børn. Det var udenfor undersøgelsens mål, at begrunde disse forhold.

I fokusgruppen tegnes et mere tydeligt billede af, at det ikke er utilfredshed med det faglige der gør sig gældende, men snarere det forhold at de ikke-faglige kompetencer fylder mere i forventningerne hos både elever og forældre. I forhold til de mere positive forældre, kommer frem at de ikke har så stor indsigt i, hvad der egentlig foregår i den boglige undervisning, men at de har stor tillid til skolen desangående.

Faglighed og skolevalg

Sidste år kom det frem at de fleste både forældre og unge, mente at muligheden for udvikling af de ikke-faglige kompetencer har spillet en rolle, da de valgte efterskole. Mulighederne for den faglige udvikling har også spillet ind, men dog ikke for nær så mange og heller ikke i nær så høj grad som de ikke-faglige kompetencer. Fagligheden er dog vægtet højere hos forældrene.

Dette års interviews bekræfter forskydningen mellem forældre og elever. Næsten alle elever angiver, at det faglige kun i ringe grad indgik i deres overvejelser omkring valget. Gymnastikken har i denne sammenhæng fyldt mere. En elev bemærker ”først i 8. klasse gik det op for mig, at man også skulle gå i skole”. Når eleverne kigger tilbage på deres efterskoleophold får det faglige dog større betydning. Således siger en tidligere elev: ”Set i bakspejlet kunne jeg ikke have levet med noget fagligt useriøst”.

For forældrenes vedkommende er det boglige mere med i overvejelserne, selvom det heller ikke her er vigtigste prioritet. Flere forældrene giver udtryk for en slags minimumsforventning. Således angiver en f.eks. at det boglige ”som minimum skulle holdes ved lige”, en anden at det faglige skal være ”platform”, så man kan komme videre, men ikke er ”vigtigere end alt det andet”, og en tredje at det ikke er niveauet, men ”seriøsiteten i det boglige der var vigtigt”.

Niveaudeling

Der er stor enighed angående niveaudeling. De deltagende kan se mange fordele ved det niveaudelte, men der er også opmærksomhed på de kvaliteter, f.eks. sociale, der er i den samlæste klasse. Konklusionen blandt forældre og elever synes at være, at den nuværende ordning med samlæste klasser, som i perioder opdeles efter niveau er tilfredsstillende.

Vægtning af det faglige

Det synes at være motiverende for nogle elever, at der er mange andre aktiviteter, der blandes med det boglige: ”Afvekslingen styrker koncentrationen”, mener en elev. Omvendt mener nogle også, at pauserne er for korte, og at ”det kan være svært at indstille sig på det boglige, når det veksler.” Forældrene udtrykker ikke bekymring for mængden og kvaliteten af det boglige. Det pointeres, at der også skal ”være plads til andet end det boglige”. Der er også opmærksomhed omkring det forhold, at de boglige kompetencer ikke bliver altafgørende. ”Det skinner igennem alt, hvad der foregår, at man kan være stærk eller svag fagligt, men at man ikke bliver mere værd som menneske. Det er dejligt.”

Lektier

Eleverne er generelt set tilfredse med lektiemængden, selvom det kan være presset i nogle perioder. Lektiemængden ”kræver planlægning”, idet der også skal være plads til det sociale. Som en forælder bemærker, så ”skal de også kunne vælge fra – de er meget hele tiden man kan”. Der er stor enighed om, at den daglige stilletime er væsentlig. Det er her de fleste elever får lavet deres lektier. En elev mener at man får lavet flere lektier på efterskolen end i folkeskolen, fordi der er stilletime, fordi man kender lærerne, og endelig fordi man ved at der er en konsekvens ved forsømmelse.

Lærere, undervisningsmetoder og fagligt udbytte.

Dette forhold, at man kender lærerne fra andre situationer synes i det hele taget at spille en rolle for undervisningen. En forælder siger således, at ”det spiller ind, at lærerne også optræder i andre roller end i undervisningen. Det forpligter eleverne mere.” Naturligvis kan der være forskelle på, hvor godt den enkelte lærer og den enkelte elev ”går i spænd”, men generelt vurderes lærerstaben som kompetent. Lærerne er i følge en forælders udsagn ”fagligt dygtige, udstråler energi og kan lide at undervise”. En anden tilføjer, at ”Tingene er i orden og kritik bliver hørt”. Eleverne mener at de møder en ”generelt høj faglighed”, og at de er ”blevet godt forberedt til at komme på et højere niveau”. Elever og forældre er, med en enkelt undtagelse, enige om, at det faglige udbytte har været godt.

Ikke-faglige kompetencer

Med hensyn til de ikke-faglige kompetencer medtages disse i undersøgelsen, og dermed også denne rapport, selv om der ikke er stillet skarpt på specifikke spørgsmål. Svarene giver dog alligevel anledning til nogle refleksioner, om end de i stor grad bekræfter den fornemmelse vi har på skolen, omkring udviklingen af disse kompetenceområder.

Hvor afsnittet omkring faglighed klart forholdt sig til sidste års undersøgelse og rapport, er tjener følgende afsnit mere som opsummering og analyse af dette års undersøgelse alene.

Opdelingen mellem de fire kompetencer skal derudover tages med forbehold, idet det i samtalen er meget svært at adskille de forskellige kompetencer. Mange spørgsmål og perspektiver involverer flere kompetenceområder, ligesom udvikling af en kompetence synes at trække andre med også.

Ansvarlighed

Generelt er både elever og forældre enige om, at eleverne udvikler deres ansvarlighed meget under opholdet på skolen. For elevernes vedkommende, er det tydeligt at deres egen udvikling først rigtig bliver tydelig for dem, når de vender tilbage til deres gamle tilværelse hjemme: *"I sommerferien gik det op for mig, hvor meget der var sket"*. De har en oplevelse af, at ansvarligheden flytter med hjem, hvor flere giver udtryk for, at de hjælper mere til. For andet års eleverne opleves der en klar forandring andet år på skolen. En dreng siger: *"Sidste år tænkte jeg, at de andre kunne slæbe redskaberne. Nu tager jeg dem!."*, og en anden: *"Jeg tysser på andre nu, i stedet for at snakke!"*.

Forældrene kan også mærke forskellen. De taler om ansvarlighed i form af rammer. Det, at der bliver givet nogle opgaver og nogle *"rammer, som man kan tage ansvar indenfor"*. Der er konsekvenser og man skal tænke på andre. Ansvarligheden tages op i forskellige sammenhænge på skolen, både i forbindelse med livet på værelset, i lejligheden, klassen og det store fællesskab. En forælder til en andet års elev finder det *"Godt at de kan sætte sig mål"*, fordi *"det giver ansvarlighed at have nedfældet ord"*. Her tænkes på dette års forløb, hvor eleverne i langt højere grad har skullet sætte sig mål, og formulere sig skriftligt om hvad de vil gøre, for at opnå den udvikling, de ønsker.

Adspurgt om sammenhængen mellem regler og ansvarlighed, synes der at være enighed om, at reglerne giver fælles grundlag og hjælper på vej. Men som en forælder siger, så skal de *"også komme fra en selv"*, dvs. give mening for den enkelte. Der er et ansvar forbundet med at overholde reglerne. Nogle forældre har indimellem overvejet om reglerne somme tider er for stramme. En forælder siger dog rammende, at det er *"Befriende for dem, at de er fri for at tænke over det hele – at nogle rammer er givet. Min datter har netop valgt disse lidt strammere rammer"*.

Hvis forældrene skal være kritiske, nævnes det, at det kan være problematisk at give for meget ansvar til nogle. Det kan gå ud over de andre, hvis de ikke kan klare det. Det nævnes også, at det kan være svært at skulle udlevere en kammerat, der har brudt reglerne. Hvis de vælger at lade være, bør skolen respektere dette valg.

Samarbejde

Samarbejde nævnes også i mange forskellige sammenhænge: i lejligheden, tjanser, værelseskammerat, gymnastik, klassetur, dreng/pigetur. Lejlighedens vigtighed går igen og i den forbindelse nævnes det også, at det er godt, at man ikke kan flytte. En forælder bemærker at *"det starter i lejligheden – der skal de have det til at fungere. Det samme gælder med værelseskammeraten."* De gode samarbejdsoplevelser på skolen, kan også bruges i det videre skoleforløb. En tidligere elev fortæller: *"Før jeg kom, ville jeg gerne lave alt ting selv, men efter jeg blev afhængig af andre her i lejligheden, smittede det også af på den boglige undervisning, hvor jeg blev bedre til at samarbejde. Det kan også mærkes i det nuværende skoleforløb."* Det er interessant at bemærke, hvorledes afhængighed, som ofte er et negativt ladet ord, her bruges meget positivt.

Det har været en god og udviklende oplevelse, at være afhængig af andre. Man oplever at blive en del af et fællesskab, og at dette fællesskab har en god og afsmittende effekt. Således nævner også en forælder, at *”selv hvis man har svært ved at samarbejde, bliver man suget ind i flokken.”*

Selvstændighed

Igen fremhæver både de unge og deres forældre, at lejlighederne spiller en central rolle. Det er her man lærer at klare sig selv, samtidig med, at kammeratskabet og lejlighedslæreren udgør et sikkerhedsnet. Eleverne forklarer, at de andre i lejligheden støtter op om en, og forældrene antyder lejlighedslærens vigtige funktion, og samtidig også deres ansvar, når der er vanskeligheder i lejligheden. F.eks. hvis en kammerat har alvorlige problemer. I disse tilfælde skal eleverne udtrykke selvstændighed ved at sige til læreren, at dette vil jeg ikke tage ansvaret for. Selvstændighed er ikke, at klare alt ting selv, men også at vide, hvornår man skal sige fra eller søge hjælp.

Projektugerne og de mange ture bidrager i følge forældrene ligeledes til selvstændigheden. En forælder udtrykker, hvorledes eleverne bliver gode til at formulere sig om sig selv og bliver bevidste om egne svage og stærke sider. Hertil nævnes det også at skolevejledningen er god.

Det er interessant, hvorledes ordet ”selvstændighed” hos eleverne får drejning, som ikke umiddelbart genfindes hos forældrene. Hvor selvstændighed for den voksne er forbundet med at klare især de praktiske opgaver selv, har det for teenagerne en yderligere ontologisk dybde, nemlig selvstændighed som det, at ”jeg er mig selv” henholdsvis ”tør være mig selv”. Flere elever fokuserer på det faktum, at de på skolen har lært at det er i orden at være sig selv og sige sine egne meninger. Denne dybde understreges i et udsagn som, at *”her kan jeg mærke, at det virker at være mig selv”*. Man kunne måske sige, at mange unge har en oplevelse af at spille roller i et overfladisk spil¹. På efterskolen oplever de at overfladen brydes og et dybere samliv tager form, hvor det i langt højere grad gælder om at finde ind bag rollerne. Eleverne forbinder selvstændighedsudvikling med denne proces.

Sociale kompetencer

Sidste års undersøgelse viste, at det er de sociale kompetencer eleverne selv mente at have udviklet mest. I denne sammenhæng nævnes åbenhed som en væsentlig ingrediens. Derudover nævnes det, at de unge lærer sig selv bedre at kende, får større perspektiv, giver sig selv, har fået venner og har udviklet sig i forhold til generthed. Meget rammende for den sociale kompetence er det vel, at navnlig den er meget svær at skille fra de øvrige, idet disse er forudsætninger for et vellykket socialt liv. Samtidig er det vel ikke så underligt, at det rent faktisk er der, eleverne oplever glæden ved deres udvikling allermest. Livet med kammeraterne er en overordentlig væsentlig del af teenagerens liv.

Både elever og forældre forbinder en del af den sociale udvikling med gymnastikken og de mange opvisninger. Eleverne mener således ligefrem at det sociale *”kan mærkes”* i opvisningerne, ligesom en tidligere elev mener at kunne se på de nye elever, at de også har et godt fællesskab. I den forbindelse nævnes også weekendlivet og musical som socialt udviklende aktiviteter.

¹ Under samtalen om de sociale kompetencer, beskriver en elev, hvorledes man giver sig selv og ikke ”spiller facadespil”.

Konklusion

Baggrunden for dette års selvevaluering er ønsket om at afdække flere nuancer i forståelsen og udmøntningen af realkompetencebegrebet og realkompetenceudviklingen på Ågård Efterskole, end de store linjer sidste års spørgeskemaundersøgelse tegnede.

Et af formålene med dette års undersøgelse har således blandt andet været at begrunde det forhold nærmere, at udviklingen af de ikke-faglige kompetencer, i sidste års spørgeskemaundersøgelse, syntes at træde mere i forgrunden hos forældre og elever, end udviklingen af de faglige kompetencer. Gennem fokusgruppeinterviewene tegnes et mere tydeligt billede af, at det ikke er utilfredshed med det faglige, der gør sig gældende, men snarere det forhold, at de ikke-faglige kompetencer fylder mere hos både elever og forældre – i hvert fald på forventningsniveauet. Umiddelbart rettes opmærksomheden mest mod de nye sider af skolelivet, som opstår af efterskolens mulighed for udvikling af ikke-faglige kompetencer, hjulpet godt på vej af kostskoleformen. Legitimiteten af dette fokus synes, i forældreperspektivet, at bero på en forvisning om, at skolen tager forsvarligt vare på den mere traditionelle, boglige indlæring også. For elevernes vedkommende får den faglige dimension mere vægt i løbet af året, og i særdeleshed når, de kommer videre i deres skoleforløb. På afstand og med tilbageblik har de indset vigtigheden af det faglige og hovedparten synes at det faglige udbytte af deres efterskoleophold har været stort og brugbart i deres videre uddannelsesforløb. De oplever at være godt rustede til ungdomsuddannelserne. Både hvad angår fagligt indhold og studieteknik.

I forhold til udviklingen af de ikke-faglige kompetencer bringes en mangfoldighed af forskellige perspektiver i spil i de fire interview. Et tilbagevendende og afgørende træk er dog lejlighedens betydning, som omdrejningspunkt for udviklingen af de ikke-faglige kompetencer. Det forhold at eleverne skal fungere med hinanden i et ”bofællesskab”, synes at være af afgørende betydning for den enkeltes mulighed for udvikling. Elever og forældre har oplevet, kunne man sige med ordene fra vort værdigrundlag, hvorledes den enkelte ”*kun kan virkeliggøre sit liv i fællesskab med andre.*”

Da kontaktlærerrollen er tæt knyttet til lejlighedsstrukturen, bør det samtidig være vigtigt for os som skole, at sætte fokus på dennes mulighed for at katalysere udviklingen yderligere igennem samtale og mere strukturerede læringsforløb.. Processen har sideløbende fordret en udvikling af lærernes redskaber og kompetencer inden for dette felt. Allerede på baggrund af sidste års selvevaluering samt deltagelsen i Efterskoleforeningens realkompetenceprojekt, er sådanne processer igangsat.